

Narodni Socijalist

Uredništvo je v „Narodnem domu“, I. nadstropje.
Upravništvo na Marijinem trgu št. 8. — Telefon št. 44.
Dopisi naj se frankirajo. — Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto.
„Narodni Socijalist“ velja v Ljubljani in po pošti:
celo leto naprej . . . K 16— četrt leta K 4—
pol leta K 8— en mesec K 1-50

Oglase se računa po porabljenem prostoru in sicer 1 mm visok
ter 45 mm širok prostor za enkrat 40 v, za večkrat popust
Posamezna številka velja 40 vinarjev.

Zbor zaupnikov Narodno Soc. Stranke.

Široke vrste narodno probujenega proletarijata so komaj čakale, da se ustanovi stranka, ki bo odgovarjala vsem njegovim kulturnim, socijalnim in gospodarskim težnjam. Dolgo časa je ležala nad nami mora, ki nas je tlačila k tlom in nam onemogočala svoboden političen razmah. Veliko odrešitev smo začutili, ko smo mogli ugotoviti, da je enkrat za vselej konec političnega barantanja in izkoriščanja z neposedujočimi. Vsi, ki živimo od zaslužka vsakdanjega trdega dela, smo si podali roko, pretrgali vsako vez z obstoječimi političnimi strankami in sami svoji stopili na pot političnega dela in boja za osamosvojitve in dosegu stare pravde, ki se glasi: socijalna pravičnost in enakost! Kakor smo z neprimerno požrtvovalnostjo spremljali delo za našo državno in narodno osamosvojitve in jo v splošnem deloma dosegli, tako hočemo še naprej to delo izpopolniti in posebno v notranjem delu naroda in države, kot socijalne družbe privedi do onega končnega cilja, ko bomo lahko rekli: srečno življenje in blagostanje se pričinja za vsakega in za vse izmed nas!

Prvi zbor zaupnikov narodno-socijalne stranke je bil tako impozanten po zastopstvu vseh slojev Slovenije, da je daleč nadkriljeval naše pričakovanje. Vse važnejše točke naše domovine in vse panoge delavskega razreda so bile zastopane. Vse, ki smo jih poklicali na zbor, so prišli. Navzočih je bilo 247 zaupnikov, ki so lahko govorili v imenu tisočev onih, iz katerih vrst so prišli in bili poslani.

Že zunanje lice zbora zaupnikov je napravilo najugodnejši utis. Bil je to kongres delavskega ljudstva. Ponos in samozavest je zrla iz vrst udeležencev in vsi smo se zavedali zgodovinske važnosti ukrepov zbora. Nepochopna navdušenost je preobladovala vse zborovanje z odločno voljo, navzlic vsem zaprekam kapitalistične družbe, privedi delavski razred do popolne zmage narodno-socijalističnih načel. Zunaj je bil lep in jasen dan, ka-

kor je bilo v naših srcih in volji praznično in lepo razpoloženje.

Tovariš Rudolf Juvan je otvoril ob pol 10. uri zborovanje v dvorani Mestnega doma v Ljubljani, pozdravil udeležence in poročal o izvršenih pripravah za ustanovitev stranke. Zbor je z odobravanjem vzel vse izvršene predpripave na znanje.

Zapisnikarjem zbora je bil imenovan tovariš Davorin Stopar.

Tajnik N.S.Z. Ivan Tavčar je v svojem referatu poročal o dosedanjem političnem položaju, razpravljal o narodnem in razrednem stališču stranke in očrtal smernice državno-pravnih ciljev narodnih socijalcev.

Tovariš Anton Koder je poročal o socijalni in gospodarski politiki stranke.

Tovariš Zorko Fakin je referiral o strankinih kulturnih ciljih.

Referati so bili stvarni in izčrpni. Referati se vsi objavijo v „Narodnem Socijalistu“ na drugem mestu, deloma v tej, deloma v naslednjih številkah.

S prvimi tremi referati so bila označena v glavnih obrisih načela Narodno-socijalne stranke. Pri debati, ki je sledila referatom, so se oglašili k besedi tovariši Brandner, ki je pozdravil zbor kot koroški rojak in bivši voditelj tržaškega delavstva. Tovariš Rupnik povdarja potrebo po ustanovitvi stranke z ozirom na obstoječe politične stranke, s katerimi ne more narodni delavec. Odklanjati moramo internacijonalno; napovedati boj korupciji in sebičnosti, ki ne sme nikdar v naše vrste. Tovariš Pišot povdarja važnost delavčeve izobrazbe. Begunec - učitelj Legat iz Logatca govori o šolstvu in toplo priporoča starišem, da se poslužijo vse svoje moči v podporo učitelstvu pri reformiranju šol.

Tovariš Korošec poroča o organizacijskem redu stranke. Na predlog tovariša Repovša se organizacijski red takoj pošlje vsem zaupnikom, snujočim se strankinim krajevnim organizacijam, da ga prouče

in stavijo eventualne spremenjevalne predloge do glavnega zbora zaupnikov N.S.S.

O strankinem tisku poroča tovariš Joško Simončič. V debati povdarja tovariš Tavčar neobhodno potrebo, da razširimo Narodno-socijalno tiskovno zadrugo in ji pridobimo kar največ zadružnikov.

Nato predlaga tovariš Rupnik resolucije, katere zbor po debati soglasno in z velikim odobravanjem sprejme.

Na predlog tovariša Stoparja se soglasno izvoli sledeči strankin pripravljalni odbor: predsednik tovariš Rudolf Juvan, podpredsednika tov. Fran Rupnik in Ivan Hiter, tajnik tov. Anton Koder, blagajnik tovariš Vekoslav Bavdek in odborniki tovariši Anton Brandner, Vekoslav Kobe, Rado Korene, Rudolf Ogrinc, Ivan Pohar, Valentin Poženel, Martin Radovan, Miroslav Repovš, Ivan Tavčar in Ivo Verbič. V širši strankin izvrševalni odbor se vpokličejo vsi zastopniki krajevnih organizacij. Pripravljalni odbor je izvoljen za dva meseca do glavnega zbora zaupnikov.

H končni debati se je oglašil tov. dr. Rostohar, ki prinaša iz Prage najlepše pozdrave čeških narodnih socijalistov in njih voditelja-ministra Klofača. Žele našemu delu največji uspeh in najožjih stikov jugoslovanskih narodnih-socijalistov s češkimi. Pozdrav je zbor z velikim navdušenjem vzel na znanje in izrazil željo, da ustanovni strankin zbor posetijo tudi češki narodni socijalisti. Tovariša Rajh in Rojc pripravljata, da že pripravljali odbor razpravlja o tem, kako razširiti stranko po celi Jugoslaviji. Tovariš Brandner poziva, da se stranka kar najbolj zavzame za plebiscit na Koroškem. Tovariša Ravnik in Korošec vzpodbujata na krepko in vztrajno delo.

O 13. uri zaključil predsednik tov. Juvan zborovanje, zahvaljujoč se vsem zaupnikom za častno udeležbo in za stvarno in lepo razpravo.

Cilji Narodno-socijalne stranke.

Poročal na zboru zaupnikov NSS tajnik NSZ
tov. Ivan Tavčar.

I.

Dolga leta so morili in ubijali. Milijone nedolžnih je danes mrtvih in nešteti odvzeta možnost do življenja, ki bi ga imeli po vsch božjih in človeških postavah pravico zahtevati. Toliko je bilo krvi in trpljenja, da je marsikdo zadvomil, ali je sploh vredno živeti ali ne. Toda zadnji hip, ko bi se mislilo, da je že vse izgubljeno, se je človeštvo zavedlo svojega poslanstva, svojega cilja in namena. Duh odpora, revolucija je prešinila neskončne mase, ki so preje otopele in brezbržno sledile ukazom militarizma in imperijalizma. V bataljonih množic je zaoril klic: konec mora biti človeških klavnih, konec zatiranja in hlapčevstva. Živela svoboda, samoodločba narodov, pravica in enakost.

Simboli sužnosti, krone in žezla so se zvalila v ničvednost. Narodi sami so stopili na tribuno, si ustvarjali zakone in države. Tudi v slovenskih dušah se je oglasilo puntarsko geslo stare pravde. Pretrgali smo verige, v katere smo bili vkovani stoletja. Po božji, a ne narodovi milosti postavljenim despotom smo enkrat za vselej onemogočili, da bi še naprej pljuvali na pravice in bodočnost našega naroda. Podali smo bratsko roko Srbom in Hrvatom in si ustvarili revolucionarnim potom lastno državo.

Z veliko nado in ljubeznijo smo stali ob naši državni osamosvojitvi in doprinesli nečloveške žrtve, da si ustvarimo v svojem lastnem domu srečno in udobno življenje. Toda po nekaj mesecih samostojnosti smo spoznali, da nam postaja lastna država tuja in smo kmalu proklinjali tisto, kar bi nad vse radi blagoslovljali. Začenja se največja narodova tragedija. Mesto blagostanja in sreče, doživljamo žalostne dneve razočaranja. Po trpljenju in samozatajevanju nismo dosegli in dočkali tistega, kar smo hoteli. Danes leži na naših srcih vprašanje: zakaj

Tisk stranke.

(Poročal na zboru zaupnikov NSS tov. Joško Simončič.)

Pomen tiska vobče.

Sredstva propagande so govor in tisk. A vendar najdemo pri natančnejšem razmotrivanju med tema dvema sredstvi propagande precejšna razlika. Pri propagandi v govoru ne odvisi namreč uspeh toliko od resnične tehtnosti povedanega, kakor pa od spretnosti govornika, da stvar, ki jo propagira, spravi v tako formo, da poslušalec ugaja in jo že vsled tega prizna za pravo in dobro. Tisk sme računati le z malenkostnim uspehom, če bode gradil le na svojo formo. V govoru pade lahko brez posebne škode tudi kakšna nepremišljena beseda — trenutek jo prinese, prihodnost že zopet zabriše sled za njo. Kar je pa enkrat tiskano, to ostane in zato je treba gledati, da pride na papir le ono, kar je tudi vsebinsko zmožno zdržati dnevno kritiko.

Tisk v stranki.

Da bomo prav presodili, kako vlogo da igra in mora igrati tisk v stranki, si moramo biti na jasnem, kake naloge ima tisk v stranki in zanjo. Naloge tiska v politični stranki so sledeče: vezati vodstvo stranke z članstvom in narobe, vezati člane stranke med seboj in biti poleg osebne agitacije v govoru glavno strankino propagandno sredstvo tako z ozirom na odraslo občinstvo, kakor tudi z ozirom na naraščaj. Poleg teh velevažnih nalog ima tisk tudi še nalogo, da se potom njega bistre posamezni pojmi strankinega programa in se na ta način ustvari znanstveno - teoretično - programatična podlaga stranke. Tisk stranke je pa tudi edino zadostno polemično sredstvo s katerim bi stranka mogla zaprečavati in odbijati političnih dnevnih napadov, na katere sigurno ne bode treba dolgo čakati.

Vidimo torej, da se strankin tisk dotika vseh glavnih vprašanj strankinega obstoja, in lahko smelo trdim, da

stranka, ki nima dobro organiziranega tiska, ne more dobro uspevati. Prehajam sedaj, ko sem vsaj v splošnem očrtal naloge in pomen tiska za stranko k organizaciji tiska samega in kako si mi to organizacijo mislimo za našo stranko.

Organizacija tiska.

Tisk je danes organiziran v dnevnikih, tednikih, mesečnih revijah in izdajanju brošur. Kaj imamo do sedaj? Lahko rečemo da malo, ravno toliko da lahko izhajamo za začetek. Imamo svoj tednik „Narodnega Socijalista“ in to je pravzaprav vse, kar imamo. Imeti pa moramo na vsak način svoj dnevnik, ki ne bo v svoji redakciji odvisen od nikogar kot strankinega vodstva. Brez takega dnevnika politična stranka sploh ne more obstojati, ker nemogoče je čakati z odgovori v politični polemiki do izida tednika. Na drugi strani pa more tudi edino le dnevnik izpolnjevati prvi dve od navedenih nalog, to je vezati strankino vodstvo s članstvom in isto med seboj.

Dobro vodstvo, ki deluje resnično na demokratični podlagi, mora svoje članstvo informirati ne od tedna do tedna, temveč od dneva do dneva. V tem oziru tednik slabo odgovarja potrebam politične stranke. Poleg tega ne smemo spregledati dejstva, da so le redki oni, ki čitajo liste le radi politične informacije — velika večina se veže na liste le radi dnevnih vesti in prečitajo politične le mimogrede. Dnevne vesti pa danes — v tedenskem listu — ne vlečejo, ker je danes, ko že vsak delavec in kmet čita dnevnik, položaj tak, da so čitatelju novice že znane, predno jih more prinesiti tednik. Zato bi nasvetoval, da se tednik „Narodni Socijalist“ spremeni v dnevnik, ki naj se mu vsako soboto priloži močna priloga, ki bi nudila tedenski pregled in članke trajne vrednosti, da bi sobotna številka dnevnika nadomestila tednik, ki stranki ne bi donal nikdar toliko koristi, kot bi zahteval žrtev. Jasno je seveda, da sme in mora o oddaji glavnih uradniških mest odločati edino le načelstvo stranke.

je tako! Hočemo ga razrešiti, ker nikakor nečemo, da se raztepe in razbini vse to, za kar smo trpeli in hrepeli dolga stoletja sužnosti in hlapčevstva. Naša volja je, da ozdravimo bolno domovino, katero danes tirajo odgovorni in neodgovorni elementi v propast in razpad.

Vojna ni premaknila samo državnih mejnikov in s tem vsaj deloma osamosvojila male narode. Izvršil se je tudi med ljudstvom odločilen pokret o mišljenju in spoznanju vrednosti življenja. Pred vsem naše delavsko ljudstvo je vojna toliko časa morila in izstradovala, da so se mu končno odprle oči ter prišlo spoznanje: ogoljufani smo za svoje najskromnejše pravice, oropani svojega življenja in s stradanjem hočejo iztrebiti naš narod. Delavsko ljudstvo je spoznalo, da se ga je z ostudno lažjo hotelo pregovoriti, da bi žrtvoval svojo zadnjo kapljo krvi, za svoje največje sovražnike, nenasitne kapitaliste in imperijaliste. Toda laž združena z nasilstvom je še vedno poginila in smo prepričani, da je v minuli vojni tudi. Delavsko ljudstvo se je pričelo zavedati svojih človeških in socialnih pravic in se jih zaveda vedno bolj. Združuje se v svojih organizacijah in vodi nezprosni boj proti nasilnikom in zagovornikom starega kapitalističnega družabnega reda.

Dogodki zadnjega časa kažejo, da je tudi v naši državi posebno potreben boj proti vodilnim faktorjem, ki so si naredili vodilno državno vlogo, a nočejo pripoznati novi tok časa in predvsem potrebe in zahteve do danes izkoriščanih in teptanih. V narodnem predstavništvu so se zbrali ljudje, ki brez vsake pravice govore v imenu naroda. Narod jim ni dal nobenega mandata, ampak so po večini vsi izšli iz starih zavrnjenih strank, ki so že v minuli dobi prizadevale dovolj gorja svojemu narodu. Vse polno starih reakcionarcev sedi tamkaj, brez smisla za ljudske potrebe. Prav nič se niso izučili v svetovnem revolucionarnem pokretu, ampak gledajo vse iz stališča reakcionarnih načel, ki so ravno izgubila vojno, ter se kvečjemu brigajo za svoj osebni dobrobit in hlastajo po bogokletnem samoljubju in častihlepiju. Živimo v večnih ministrskih krizah, kjer se posamezni ministri med seboj zmerjajo kot paglavci. Mesto resnega dela za težko ogroženo domovino, brezplodne polemike in prekanja. Nočejo in ne znajo pomagati izmoganemu delavstvu ter nočejo od pomoči izstradanemu uradništvu. V socialni zakonodaji manjka vsake velikopoteznosti in odločitve trpečih slojev. Ljudstvo še naprej živi v največjem pomanjkanju in strada, samo, da bo obogatelo malo število izvoljenih. Valutno vprašanje hočejo razrešiti na škodo našega malega človeka, samo, da bo obvarovan velekapital. Agrarno vprašanje zastaja na svojem prvotnem stališču, samo da je ugodeno maloštevilnim veleagrarcem. Povsod vidimo, da se hočejo izključno varovati le interesi kapitalistične družbe. Ti revno ljudstvo

Poleg dnevnika nam je ravno tako nujno potrebna mesečna revija, ki naj ima nalogo, objektivno na znanstveni podlagi raziskovati življenske potrebe, in vsvarjati tako nove smernice za strankino delovanje, baviti se s politikiko kot vedo ter na ta način pripomoči do razbistrenja miselne podlage našega programa in preizkusiti v objektivni debati eventualno potrebne spremembe v njem. Tudi naj bo ta revija nekako predavanje za našo mladino, za naš naraščaj. Ta mora iz nje uvideti potrebo naše stranke, uvideti pravilnost našega programa in pravno podlago našega političnega nastopanja. Le na ta način bomo vzgojili stranki močan, zaveden in pošten naraščaj, ki bode vedel zakaj da je v stranki in se je ne bode držale radi osebnega koristolovstva. Zato nasvetujem, da se čim preje prične izdajati na tej podlagi mesečna narodno socialistična revija, ki naj poleg že navedenega nudi svetoven kulturni pregled in vzdržuje nekako vez med nami in sorodnimi strankami drugih narodov.

pa robotaj in živi pasje življenje, kot narodov del drugega razreda.

Toda tako ne pojde naprej. Ljudstvo se zaveda kričečih krivic in bo brez vsakega prizanašanja pomedlo z despoti, ki so se vrinili na vodina mesta, in naj potem Protić še tako hiti izjavljati, da šteje jugoslovanski proletarijat samo 2% naroda. Toda pri tem je gotovo mislil samo na industrijsko delavstvo. Popolnoma je pa pozabil, da se danes prišteva med proletarijat ogromna večina naroda in da gre z industrijskim delavstvom vse ostalo delavstvo, kakor tudi uradništvo, mali kmet in obrtnik. Vsi smo reveži in brezpravna, uboga raja. Zato se bomo skupno dvignili, združili in skupno izvojevali svojo sveto pravico.

Kakor rečeno, danes vladajo še stranke, ki so izšle iz starih razmer. Če so si tudi razne stranke prisvojile demokratična gesla, so vendar ostale v svojem bistvu in delu reakcionarne, s katerimi ljudstvo noče imeti nobenega opravka. Absolutist, reakcionar in kapitalist ostane to, kar je bil in naj obleče še tako demokratično suknjo.

Nujna potreba je nastala, da se politično osamosvojijo vse one množice naroda, ki z obstoječimi političnimi strankami nikakor ne morejo biti zadovoljne. Imamo široke plasti naroda, ki so popolnoma brezbrizne napram obstoječim političnim strankam, ker na eni strani ne morejo vstopiti v stranke vsled njihovega meščansko agrarnega značaja in na drugi strani ne morejo tudi v stranke, ki mislijo, da zastopajo delavske sloje, a so skupine teroristov, demagogov in internacijonalnih škodljivcev naroda. Zato smo se sešli danes, da položimo temelj pripravam za ustanovitev narodno-socialne stranke, ki hoče urediti družbo v naši edinstveni državi na temelju popolne enakopravnosti vseh državljanov brez razlike spola. Vsaki dan smo dobivali iz širne domovine pozive, da ustanovimo stranko, ki bo napravila enkrat za vselej konec nevzdržljivim razmeram, ki so prišle nad našo ljubljeno domovino in narod.

II.

Izhodišče našega dela je narod. Z narodom stojimo in z narodom padamo. V tem socialnem organizmu je vtelesen naš biti in ne biti. Odločno odklanjamo internacijonalo. S povdaranjem narodnega stališča zasledujemo osamosvojo in rešitev našega človeka. Geslo je, naš človek ima prvi pravico do kruha na naši zemlji. In to pravico si danes navzlic svoji lastni državi še nismo priborili. Vse polno je tujih delavcev, uslužbencev in deloma tudi uradništva, ki zaseda najboljša mesta, dočim je naš človek porinjen v stran, ali pa pohajkuje brezposeln v največjem pomanjkanju. Toliko samobitnosti je nedvomno v nas, da nikdar ne bomo prepustili, da bi nam po sovražnem imperializmu in kapitalizmu priseljeno delavstvo odjedalo kruh na zemlji, ki je naša brezpozgojna in nepreklicna last. Izgovor, da v velikih slučajih naš človek ni tako kvalificiran, kot tujec, ne drži.

Prehajam k izdajanju brošur. Pri nas se pomen brošur premalo upošteva in to pred vsem zato, ker se je pred vojno gibal vse naše življenje v ozkih mejah strankarsko politične borbe, kjer se je šlo bolj za osebnosti kot pa za stvar svetovnih nazorov. Poleg tega je brošura namenjena najširši masi — ta pa je pred vojno čitala malo ali nič — in tako se izdavanje brošur skoro res ni izplačalo. Če pa pogledamo proti severu k politično na višji stopnji stojičim narodom, vidimo, da igrajo pri njih brošure tako v kulturnem kot političnem pogledu jako veliko vlogo. Tehtna razmotrivanja o kulturnih, gospodarsko-socialnih in političnih vprašanjih, podana široki masi potom brošur v lahkomljivih, poljudnih formi in podprta po možnosti vedno z konkretnimi dejstvi, so neizmerne koristi tako za splošen napredek naroda, kot tudi za razvoj stranke. Naš človek se je med vojno pričel čitanju časopisov in rad bo posegel sedaj tudi po dobrih brošurah, in jaz mislim, da bo praksa kmalu dokazala pravilnost mojih izvajanj.

Sami vemo, da je bilo pri nas že od nekdaj tako, da se je iz nerazumljivih vzrokov precenjavalo zmognosti tujcev. Samo, da je bil tujec, je že bil več vreden, kot pa mogoče še boljše kvalificiran domač delavec. Če pa že v gotovih strokah nimamo dovolj svojega lastnega izvežbanega delavstva, pa dajmo našemu človeku priliko, da se strokovno naobrazi in kolikor mogoče hitro sistematično prične nadomeščati tujce. Narodno moramo ščititi našega industrijskega delavca, ker se je bati, da po koncu današnjih izjemnih razmer posebno velik pritisk tujih delavcev iz industrijsko bankrotiranih držav Nemške Avstrije, Nemčije in deloma tudi Italije. Ker bodo izšli ti delavci iz težkih socialnih razmer, bodo v naših krajih stavili nizke ponudbe tako, da bodo z lahkoto konkurirali z našim delavcem. Naš kapital bo sprejel vse, samo, da bo imel s ceneno delavno močjo še lažje svoj dobiček. Poleg vsega moramo biti najjača opora v narodostnem oziru zaslužnjememu narodu, ki ne bo deležen naše državne samostojnosti. Z nacionalno silo na znotraj, moramo dobiti pota na zunaj, ki bodo segla do Trsta in Gorice, da ohranimo narod v nacionalnem oziru toliko časa nedotaknjen, da pride dan osvojitve.

Internacijonala slabi našo narodno voljo, naš značaj, in zatemnuje razgled po nujnih potrebah lastnega naroda. Mi ne bomo štrajkali za dvomljivo internacijonalo, med tem nam bo pa močni imperijalizem zasedel železnice in izpodkopaval državno samostojnost.

Sicer pa dobro vemo, da se vse soc. demokratične stranke posameznih narodov poslužujejo internacijonale le takrat, če upajo, da jim bo koristila. Kakor hitro se pa zavedejo, da bi internacijonala znala škodovati, oziroma ne bi koristila narodu, jo zataje. To smo videli nešteto krat, posebno v zadnjem času. Vedno smo čutili na lastni koži, da je bil Nemeč najprvo Nemeč, potem šele internacijonalist.

Pri nas se za internacijonalo skrivajo največja barabstva. Oprijeli so se je razni dvomljivi elementi, ki upajo, da s tem prikrijejo svoje prejšnje zločine in odjedo našemu človeku kruh. Za internacijonalo se skrivajo ljudje, ki so še včeraj pljuvali na naše brate, jih denuncirali, vlačili po ječah in vislicah. S tako ničvredno družbo ne more pošten človek k eni mizi, ker ne pozna bratstva z ljudmi, ki so mu še včeraj nastavljali nož na vrat.

Prepričani smo, da bomo samo tisto dosegli, kar si bomo sami ustvarili. Na tujo pomoč se ne zanašamo. Z internacijonalo bi se dala družba preurediti le tedaj, če bi bile povsod enake socialne, gospodarske in kulturne razmere. To pa za enkrat ni, in tudi skoraj gotovo nikdar ne bo.

Nočemo biti brezdomovinci. Z zemljo, kjer smo zrasli, hočemo živeti. Na zemlji, ki je del našega življenja, si hočemo priboriti svojo lepšo bodočnost. Dovolj je moral naš narod pretrpeti po westfalskih in ameriških rudnikih, po tujih in sovražnih industrijskih centrih. Dovolj je bilo delavnih sil, ki so za prazen nič izkravale v tujini. Svojo domovino imamo in s svojim narodom hočemo živeti in umreti. Na svoji zemlji svoj gospod! Kruha najprvo našemu človeku!

(Konec prihodnjič.)

Socialna in narodnogospodarska politika.

(Poročal na zboru zaupnikov NSS tov. Anton Koder.)

Naša nova, po volji naroda ujedinjena narodna država mora biti vsem svojim članom enako pravična, vsi narodovi sloji morajo najti v njej življenske pogoje, ki jih zadovolje. V njej ne sme biti zatirancev in zatiranih. Ta splošna zadovoljnost je pa tudi obenem najboljša opora za državo samo. Kajti najboljše čuvaji državne samostojnosti so vedno le njeni srečni in zadovoljni državljani.

Jedro države tvori posebno pri nas mali človek, delavec in uradnik, mali kmet in mali obrtnik. Svojemu narodu in svoji domovini dobro hoteči politiki-

državniki, morajo tedaj obračati posebno pažnjo našemu malemu človeku. A tudi ta sam mera pravočasno in s povdarkom staviti svoje zahteve, s povdarkom kazati na glavne vire vsega zla v današnji človeški družbi in smotreno stremiti za tem, da ta zla odpravi v svoji in svojega naroda prid.

Kapitalistični ustroj današnje človeške družbe je poglaviti vir vsega zla. V rokah neznatne manjšine se nahajajo produktivna sredstva, tej neznatni manjšini pripadajo tudi produkti, ki jih onim, kateri jih potrebujejo, izročajo proti izročitvi drugih dobrin. Vsi produkti, ki jih rabi človeštvo za svoj obstanek, nahajajo se tedaj v izključni oblasti nekaternikov, od teh nekaternikov je v svoji eksistenci odvisna tedaj ogromna večina človeštva. In pri vsem tem ta manjšina niti ne dela, temveč živi od dela drugih. Delavec je tisti, ki proizvaja produkte, on jih napravi, a do njih nima nobene pravice. Delavec v tovarni za žreblje, mora žreblj kupiti, ako ga rabi; s plačilom kupnine za žreblj pa odrajta tudi masten dobiček kapitalistu-lastniku tovarne za žreblje in tudi vsem tistim, ki so dobili žreblj od prve roke-kapitalista. Delavec v današnji človeški družbi nima nobene pravice do svojega izdelka, temveč je le navezan na plačo, ki ni nikdar pravi ekvivalent za njegovo delo. In vendar je delo najvažnejši faktor pri ustvarjanju produktov. Na enake primere, kakor pri delavcu v tovarni za žreblje, naletimo povsod.

Svojestvo kapitalizma je, da stremi za tem, da kolikor mogoče združi v malo rokah vsa produktivna sredstva. Brezobzirno uničuje mala podjetja, kjer podjetnik tudi že sam kolikor toliko dela. Na ta način se vedno bolj večja masa neposedejočih, a krog kapitalistov se manjša. Tega dejstva tudi podjetja na delnice ne spremene; saj vidimo, da tudi delnice skušajo z uspehom le nekaterniki dobiti v svojo last.

Zgoraj opisani ustroj današnje človeške družbe je tedaj vir vsemu zlu, veliki bedi in nezadovoljnosti velike večine človeštva. Ta način življenja je ona velika krivica, ki ustvarja manjšino za gospodarje, a večino za hlapce, ki onemogočuje zmago resnice, da smo vsi ljudje enaki, vsi enako poklicani do sreče in blagostanja.

Zato smo in moramo biti tudi mi oni, ki odklanjamo zasebno lastnino na produktivnih sredstvih. Produktivna sredstva morajo preiti v last — da se poslužim tega nesocijološkega izraza — celega naroda, človeške družbe; vsled tega pa morajo postati tudi produkti last družbe. Vsakdo mora delati, ako hoče biti deležen dobrin. Vsakteri mora biti prepričan, da smo vsi enako poklicani za delo, kakor za uživanje. Izginiti morajo tisti, ki ne delajo, a pri tem žive od dela drugih in žive boljše življenje nego delajoči.

Zavedamo pa se pri tem dejstva, da današnje človeštvo še ni zrelo za popolno posplošenje produktivnih sredstev. Te zrelosti manjka — bodimo odkriti, ker smo pošteni — predvsem tudi pri razredu neposedejočih. Zato bi sedanje takojšnje posplošenje produktivnih sredstev, kar imenujemo komunizem, dovedlo le do anarhije in bi na drugi strani človeštvo več škodilo nego koristilo. Zato je treba vzgoje, socialne vzgoje ljudstva in take vzgoje zahtevamo od države. Od šolstva, literature, državne uprave zahtevamo sistematične vzgoje družbe k znanju socialnih dolžnosti in k pobijanju škodljivega egoizma.

Zahtevamo pa sedaj to, kar je takoj izvedljivo. Ne priznavamo privatnega lastniškega prava za stvari javne važnosti in nujnih življenskih potrebščin, kakor javni promet, rudništvo, gozdovi, industrijska podjetja itd. Podjetja te vrste naj bodo javna last in naj se z njimi gospodari po socialno-gospodarskih načelih. Kot prvi korak, da ta podjetja postanejo javna, zahtevamo, da bi brez delavstva ne bila udeležena privatna podjetja pri novih koncesijah in naj bi se že obstoječim te vrste stavili taki pogoji, ki stremijo za sistematičnim izboljšanjem službenega in eksistenčnega razmerja uslužbenstva, kakor tudi k dviganju javnega prospeha teh podjetij.

Socijalni položaj našega malega kmeta je zboljšati na ta način, da se mu od veleposestev, ki jih je razlastiti, podeli toliko zemlje, da jo bo lahko s svojo družino obdeloval. Čim večja je družina, temveč mu je dati zemlje, kajti tak kmet je stvaritelj dragocene delavne moči. Pri tem pa je z zakonom določiti, da gotovi kompleks kmetovega posestva s hišnim in gospodarskim poslopjem. Ako se kmet izseči ali noče delati na zemlji ali pa njegova rodbina izumrje, pripade njegovo posestvo občini, kjer je bival, ki ga mora dati drugemu, še neposedujočim kmetovalec ali pa razdeliti med ostale kmetovalce po enakih delih.

Produktivne zadruge in zadrugne prodajalne so uspešno sredstvo za zboljšanje gmočnega položaja našega malega človeka. Njihovo ustanavljanje hočemo pospeševati in zahtevamo tudi od državne uprave, da ta stremljenja podpira posebno z davčnimi olajšavami dovoljevanjem kredita, olajšavami pri transportih po zadrugi nakupljenih predmetov itd.

Pri delavskem vprašanju stojimo na stališču, da je ravno delo najvažnejši faktor pri nastvarjanju vrednot in narodovega blagostanja. Zato je odpraviti dosedanje mezdno pravo in ga nadomestiti že sedaj z soavtorskim pravom. Na ta način postane delavec, ki je produkt izdelal, solastnik produkta in s tem deležen pri dobičku, ki ga doseže njegov produkt. Od zakonodajne zahtevamo upeljavo osemurnega delavnika, ustanovitev minimalne začetne plače. Zakonodaja mora prepovedati ženam in otrokom ono delo, ki so zdravju in morali škodljiva. Obrtni inšpektorji morajo dobiti popolnejšo moč in jih morajo voliti delavci. Za žensko delo je uvesti ženske obrtne inšpektorje. Veliko pažnjo je posvečati delavskim stanovanjem in jih neprestano kontrolirati, da odgovarjajo vsa predpisom higijene. Od zakonodajne zahtevamo, da sploh izda ostre zakone v varstvo delavcev, ker le na ta način obvarujemo delavca pred izkoriščanjem s strani kapitalista. Posebno mora zakonodaja določiti, da je podjetnik osebno kriv, ako se delavec v njegovem podjetju ponesreči ali zbolí vsled tega, ker v podjetju ni bilo zadosti varnostnih naprav.

Zahtevamo tudi, da veljajo vsi zakoni v varstvo delavstva za vse delujoče sploh, in da se odpravijo v tem oziru vse razlike, ki so danes še veljavne za služničad, kmetijska dela in rudarje. Ne pripuščamo izjemnih določb za ene vrste delujočih, temveč morajo biti vsi delavci podvrženi določbam enega zakona. S tem hočemo tudi odpraviti nesoglasja med delavstvom, ki jih porajajo ravno take izjemne določbe, in ki onemogočajo solidaren nastop vsega proletarijata v boju za pravice izkoriščanih. Strokovne organizacije je povsod obvezno upeljati, ker so predvsem te organizacije v stanu, s pridom zastopati delavske koristi. Zastopniki strokovnih organizacij morajo imeti neodločno pravico v vseh zastopih, kjer se odločuje o delavskih interesih.

Vse te naše zahteve morajo biti raztegnjene tudi na ona podjetja, ki so last samoupravnih občin in organizacij, n. pr. občinska in državna podjetja. Od občine in države, kot podjetnikov, zahtevamo popolno socijalno-humanitarno skrb za svoje uslužbenca, ki jim mora oskrbeti dostojne eksistenčne pogoje.

Razepljenost v zavarovanju se mora odpraviti. Uspešno je zavarovanje le, če je za vse sloje enotno. Zato zahtevamo enotno bolniško zavarovanje, k čemur je pritegniti obvezno vse osebe, ki stoje v službenem razmerju, tudi služničad. K bolniškemu zavarovanju je pritegniti tudi rodbine zavarovanih uslužbencev. Enotno mora biti tudi zavarovanje proti nezgodam, za starost in onemoglost. Končni cilj tega zavarovanja mora biti, da so proti nezgodam, starosti in onemoglosti zavarovani vsi državljani sploh.

Mali obrtnik spada zbog svojega socijalnega stališča v družbi v naš krog. Kapitalist, ki jih poseduje, so mu pravzaprav le pripomočki, s katerimi si svoje delo olajša. Delavci, ki jih ima morda v svojem obrtnem podjetju uslužbene, se čutijo s svojim mojstrom kot ena

družina in je tudi socijalno stališče takega uslužbenca po navadi boljše nego onega v velikih podjetjih. Zato moramo gledati na to, da se ti mali obrtniki ohranijo v svojem soc. položaju in da se njih stanje ne poslabša. Zakonodaja mora tudi za te skrbeti. Pospeševati je njih obrtniške zadruge, z državnimi pripomočki ustanavljanju obrtne kreditne zadruge. Država mora tudi skrbeti za dobro strokovno šolstvo ter v vsakem oziru ohraniti malega obrtnika proti velikim kapitalističnim podjetjem. Davčne olajšave bodo v tem oziru mnogo služile.

Odklanjamo vsake indirektno davke, ki v svojem konca zadenejo predvsem malega človeka. Pač pa je vpeljati le progresivne davke od dohodkov, ki bodo zadostovali za pokritje državnih potrebščin.

Veliko pažnjo moramo polagati na vzgojo delavske mladine. Ta skrb mora stremeti posebno za tene, da stopi naša mladina v življenje telesno zdrava in umstveno narodno zavedna, poznavajoča vse socijalne prilike v narodu ter na višku svoje izobrazbe pri izvrševanju poklica. V kulturna načela našega programa spadajo naše zahteve, kako je mladino vzgojevati. Semkaj pa spada doba mladine, ko vstopi v vajeniška leta, ko vstopi mladina v šolo k mojstrom. Od mojstrov zahtevamo, da uporabljajo vajenca le za dela, za katera služi. Predvsem ni vajencev uporabljati za dela, ki so njegovemu zdravju škodljiva. V to svrhu je ustanoviti stalne vajeniške zdravstvene svete, ki bodo kontrolirali zdravstveno stanje vajencev.

Končno zahtevamo za vse delavne člane našega naroda popolno zborovalno in koalicijsko pravo. Vsaka taka omejitev je kaznjiva.

Vse gorje zahteve, ki smo jih stavili v interesu delavstva, veljajo s potrebnimi in samo ob sebi razumljivimi modifikacijami za uradništvo. Tudi uradništvo spada danes v krog zatiranih in neposedujočih. Socijalni boji so pa tudi lažje in uspešnejše izvedljivi, ako jih vodi tov. delavec in uradni skupno. Saj tudi kapitalizem enako zatira delavca in uradnika, če tudi mnogokrat vsakega na svoj poseben način. Kapitalist nasproti moramo postaviti strnjeno armado vseh onih, ki so od njega zatirani in usnuženi. Ako en del teh zatirancev manjka v boju, nastane vrzel in kapitalist ima lažje delo z ostalimi. Najprej uniči enega, nato drugega. Prepričan sem, da danes že delavec in uradnik, ako v boju proti kapitalizmu, složno nastopata, tvorita moč, ki z lahkoto zruši vsako socijalno krivico, naperjeno proti njima. Dosedaj je vodil svoje gospodarske boje sam brez uradnika, drugiž zopet uradnik sam brez delavca. Pri obeh so delovali demagogi, pogostokrat najeti od kapitalistov. In dosegel ni ne eden, ne drugi ničesar. To taktično napako je odpraviti in po mojem prepričanju je uspeh zagotovljen.

Ni bila danes naša naloga, podati izčrpana naša načela socijalno-političnega značaja. To so le temelji, okrožja, v katere še spada podrobna izpeljava naših načel. To bo pa naloga našega pripravljalnega odbora, ki ga hočemo danes voliti, ne samo naloga tega odbora, temveč naloga nas vseh, ki smo zatirani, in ki želimo sebi in svojemu narodu lepo bodočnost.

Resolucije

sprejete na zboru zaupnikov pripravljalnega odbora Narodno-socijalne stranke.

Cilj Narodno-socijalne stranke.

Družbo v naši edinstveni državi hočemo urediti politično, gospodarsko in kulturno na temelju enakopravnosti vseh državljanov brez razlike spola.

Načela njenega dela in organizacije.

Narodno-socijalna stranka se zaveda, da je del živega socijalnega organizma, ki se mu pravi narod. Njeno delo v dosego navedenega cilja se ne more in ne sme vršiti šablonsko, temveč socijalno, kulturno in gospodarskim razmeram lastnega naroda primerno. Izhodišče našega dela v duhu socijalizma so nam tedaj naš narod in

njegove razmere. To hoče narodni socijalizem! Vedno sklicevanje in zanašanje na internacionalno slabi našo narodno voljo, naš značaj in zatemnjuje razgled po nujnih potrebah lastnega naroda. Internacionalne, v kolikor jo zahteva človekoljubje, ne odklanjamo.

Narodno-socijalna stranka hoče s politično gospodarskim bojem doseči navedene gospodarske in kulturne cilje:

Politični boj narodnih socijalistov v lastnem narodu temelji v razrednem nasprotstvu med slojema izkoriščancev in izkoriščanih. Brez ozira na razne stanove, ki so izšli iz gospodarske delitve dela (poljedelski, obrtniški, nastavljenški, uradniški itd.) je jugoslovanska družba razdeljena na dva glavna razreda, na razred teh, ki imajo gospodarsko nadvlado, ki se kaže nujno v političnih in kulturnih prednostih in ki je zavarovana z obstoječim pravnim redom; in na razred onih, ki so proti prvemu razredu v razmerju podložnikov. Temelj obeh razredov je zasebna lastnina v produkcijskih razredih na eni strani in izključitev od produkcijskih razredov na drugi strani.

Narodno-socijalna stranka hoče v svoji organizaciji združiti vse, ki se čutijo izkoriščane, tlačene in brezpravne, brez ozira na njih poklice in nastanitev in vse, ki čutijo nedostojnost meznega delavnega razmerja, vse, ki jim trdo delo ne prinaša drugega kot življenski minimum, med tem ko družabni troti živijo v izobilju, da tudi vse te, ki so za svoje delo pošteno plačani, toda živo čutijo krivico obstoječega reda, ki obsoja tisoče in tisoče delavnih ljudi k gmočnem in duševnem stradanju; ti vsi spadajo v našo politično organizacijo.

Ta širok sloj izkoriščanih, tlačanih in brezpravnih ter slabih, organiziran v eno politično stranko, tvori večino naroda in sme za to, ne da bi kršil demokratični princip večine, delati na to, da prevzame državno moč v svoje roke.

Kakor hitro pride k državni moči, začne izvajati premembo kapitalistične družbe v socijalistično po notranjih in zunanjih razmerah. Ko bo družba preurejena socijalistično, izgine temelj današnjih dveh razredov, odstrani se razdeljenost naroda v dva nasprotna tabora, mesto razrednih razporov, ki temelje na kapitalistični lastnini, nastopi prirodno učenjenje družbe po socijalnih funkcijah.

Družabni red pa se ne da spremeniti na mah in nadiktirati večini naroda. Stranka se opira na razvojno tendenco in po njej hoče urediti svoje delovanje, ne odklanjajoč etapnega udejevanja svojih končnih ciljev in upoštevajoč pomen socijalnih reform, ki bi jih ji bilo mogoče izvesti pred prevzemom državne moči. Povdarja pa revolucijski značaj svojih ciljev in zavrača vsak kakršnokoli političen oportunizem.

S tem je jasno povedano, v kakšnem razmerju stojimo napram obstoječim strankam in pripominjamo, da svoje razredne strokture ne zakrivamo z vse-narodnim geslom, ker verujemo, da so edino socijalistični cilji, cilji vse-narodne družabne organizacije.

Državno ustavni cilj Narodno-socijalne stranke.

Edinstvena država Srbov, Hrvatov in Slovencev se mora postaviti na najširši demokratični temelj.

Načela državno-ustavne politike.

Pravni vir državnega gospodarstva je suverenost naroda.

Narod o svoji ustavi odloča sam direktno, s plebiscitom.

Splošna, enaka, direktna in tajna volilna pravica je izpopolnjena s sorazmernim zastopstvom manjšin.

Državna moč ni sama sebi namen in se ne bo zlorabljala za notranji ali zunanji imperijalizem, njene funkcije ne bodo militaristične, imperijalistične in policijskega značaja, temveč gospodarskega, socijalnega in kulturnega.

Državni organi so podrejeni narodu in niso drugega kot organ narodne družbe.

Vrhovni organ, iz katerega izvira vsa politična in gospodarska moč, je popolni zbor državljanov, udejevujoč se s plebiscitom, referendum in inicijativno.

Iz njega izhaja parlament, temeljem splošne, enake, direktne in tajno volilne pravice.

Ministrstvo se sestavlja iz parlamenta (parlamentarna vlada) in je njemu odgovorno.

Državna uprava služi gospodarskim, socijalnim in kulturnim težnjam naroda in bo za to službeno in krajevno močno decentralizirana.

Vsa državljska prava na svojo bodo so zajamčena vsem državljanom. Sem spada: Enakost pred zakonom, osebna svoboda, svoboda zasebnega bivanja, svoboda dela, delavnih pogojev, prepričanja, društvena, zborovalna in izobraževalna svoboda, svoboda tiska in kolportaje, petična in verska svoboda.

Odpravijo se zakoni o ukinjenju porot in o izjemnem stanju. Odpravi se smrtna kazen — krvav memento starega absolutizma in se sploh kazensko zakonodajstvo reformira.

Socijalno-politični in narodno-gospodarski cilji stranke.

Vse dosedanje bogastvo je celokupne družbe, ne le posameznika. Poleg podjetnikovega dela je v mnogo višji meri delo meznih delavcev od najvišjega do najnižjega tvorna sila.

Vse bogastvo je vseh stvariteljev tako, da ne bo nihče gospod in nihče hlapec, temveč bo vsak sodelavec in solastnik.

Kapitalistična gospodarska produkcija se mora izpremeniti v socijalistično. Mezduo razmerje se mora izpremeniti v solastniško.

Sredstva za ta cilj so: Razglasitev zasebno-kapitalistične lasti na produkcijskih sredstvih. To ni ničesar drugega nego lastniški prenos od privilegiranih na upravičence.

Prehod iz kapitalistične produkcije v socijalistično se pospeši s prostovoljnimi produktivnimi in konsumnimi zadrugami. Učinek je vzgojen v smislu socijalizma. Za najučinkovitejšo pomoč za izpremembo kapitalističnega produkcijskega reda v socijalnega smatramo strokovne organizacije meznih delavcev. Te pa morajo biti enotne in od politične organizacije neodvisne.

Dokler ne bo mogoče končni socijalni cilj nresničiti, bomo delali za reforme, ki bodo sistematično pospeševale prehod kapitalistične družbe v socijalno. Za takšne reforme smatramo: Odpravo zakonitih predpisov, ki razlikujejo posamezne kategorije delujočih, n. pr. kmetijsko delavstvo in služničad, ter izdajo enakih zakonov za vse; polno varstvo delavca, dano mu od zakonodajne; določitev minimalne začetne plače in obvezno upeljavo 8 urnega delavnika za vse delujoče; pospeševanje produktivnih zadrug delavstva; enotno varstvo ženske in mladolletnih pri delu; enotno bolniško zavarovanje, zavarovanje proti nezgodam, starosti in onemoglosti, obvezno za vse mezdne delavce; skrb pri uku vajencev itd., katere reforme so nam pa le sredstva za pripravo ceste k cilju.

Kmečko vprašanje je za sedaj rešiti z razglasitvijo veleposestev in izročitvijo malemu kmetu toliko zemlje, da jo bo lahko obdeloval. Hišno in gospodarsko poslopje z gotovim kompleksom zemlje ne sme biti predmet kupčije, niti se ne more izvršilnim potom prodati.

Narodna državna moč mora ščititi malega obrtnika z pospeševanjem kreditnih zadrug, strokovnih šol, davčnimi olajšavami in drugo.

Kulturni cilj.

Notranje prerojenje človeka v znamenju humanitete, človečanstva, ki mora postati vrhovni princip delovanja in nihanja posameznika in vse družbe.

Sredstva za njega dosego.

Izobrazba je neodhoden pogoj za dosego ideala socijalistične družbe. Za njeno uresničenje mora delati le narod, ki stoji na kulturni višini. Izobrazba je pogoj za razumevanje demokratičnih načel.

Smer naše kulturne politike je skrbeti za to, da postane izobrazba tako splošna, da bodo odstranjene vse razlike, ki obenem z drugimi činitelji povzročajo neenakost v današnji družbeni organizaciji. Tako se prepriči, da

bi mogla postati višja inteligenca sredstvo za obvladavanje in izkoriščanje proletarijata in da izobrazba ne bo privilegij.

Šolstvo.

V to svrhu je neobhodno sredstvo reforma vzgoje sploh in šolstva posebno.

Šolstvo se mora reformirati tako, da bo v doglednem času prišlo do tega, da bodo stopali državljani, ki bodo obiskovali vse stopnje skupne šolske vzgoje, z enako splošno in različno toda enakovredno strokovno izobrazbo. Zato naj se reforma šolstva vrši tako, da se v dosedanjem šolstvu obdrži vse, kar odgovarja pospešenju izobrazbe in odstrani in nadomesti z drugim vse, kar tej zahtevi nasprotuje. Ostala bi od dosedanjega šolstva, ljudska šola, ki bi se z notranjo ureditvijo in duhom časa približala socialističnim principom.

Ustanovi naj se enotna srednja šola. Strokovno šolstvo naj se uredi tako, da bo poleg teoretične in praktične priprave nudilo potrebno mero splošne izobrazbe in da se bodo učenceve sile porabile pri enostavnih začetnih, pomožnih, strokovnih delih v javnem življenju.

Reforma univerze in tehnike izvrši se v tem smislu, da visoke šole prenehajo biti pripravnice za strokovne poklice in prevzamejo nalogo dovršiti izobrazbo z znanjem, potrebnim za dosego svetovnega nazora. Središče univerze in prva stopnja vsega visokošolskega pouka je filozofična fakulteta. Povzdigi splošne izobrazbe in dopolnitvi pomanjkljive šolske izobrazbe služijo visokošolske ekstenzije, to je ljudske univerze v ožjem obsegu.

Gojitev ved je zajamčeno svobodna, ne smejo je ovirati niti oziri na državo, niti oziri na cerkev.

Učiteljski zbori naj se upravljajo sami. Volili bi si iz svoje srede ravnatelj, ki bi eno ali več let vodil zavod po predpisih in ga zastopal napram organom javne uprave in občinstvu. Nadzorstvo nad šolami bi vršil po notranji strani šolski odbor, ki ga določi zakonodajni zbor; osebne zadeve bi opravljal poseben organ te korporacije, ki bi imela za nalogo vzdrževanje šol. Odpadla bi centrala in inšpektorska institucija ali pa bi se avtonimizirala. Gotovo število učiteljskih zborov bi si volilo inšpektorja, kakor si volijo posamezni zbori upravitelja.

Z avtonimizacijo šole se uveljavi učiteljeva individualiteta v ponku in vzgoji, ker bo osvobodena ovirajočega šikaniranja s strani predstojnika in šablonskega izvajanja podrobnih predpisov po birokratičnem načinu. Z odstranitvijo birokratične podrejenosti in nadrejenosti z avtomatičnim doseganjem višjega plačilnega razreda po starosti odpade težnja, pridobivati si na različne načine naklonjenost predpostavljene, od katerih je danes učiteljeva usoda odvisna.

Verstvo.

Najvišji princip poučevalnega dela je znanstveno dognana resnica, vzgojevalnega pa pravost.

Versko prepričanje je popolno svobodno in država mora varovati načela verske strpnosti.

Umetnost.

Umetnost ima vzgojno moč v najširšem in najkrasnejšem smislu besede. Umetnost ni luksuz, okras, temveč važna potreba naroda v njegovem življenjskem boju, vzmed njegovih kulturnih teženj. Zato je treba zagotoviti umetniški tvorbi najugodnejše predpogoje in izrabiti ves njen vzgojevalni upliv. Učenec naj se vzgaja tako, da bo sposoben razumeti besedo umetnika in da bo mogel iz njegovega daru pridobivati za lastno življenje. Takšna bodi umetniška vzgoja. Uživanje umetnin se mora torej socializirati. Čut za krasoto in plemeniti okus mora postati del naše narave in naj se izraža v javnosti in zasebnem življenju.

Tisk stranke.

1. Pripravljalni odbor naj ukrene vse potrebne korake, da prične tisk „Narodni Socijalist“ izhajati kot dnevnik, po možnosti še pred ustanovitvijo stranke.

2. Pripravljalnemu odboru naj se podeli pravica, da imenuje do prvega običnega zborovanja stranke glavne urednike strankinim listom.

3. Pripravljalni odbor naj ukrene vse potrebno, da se čimprej omogoči izdajanje mesečne narodno-socialistične revije.

4. Pripravljalni odbor naj poveri zmožne ljudi, da pripravijo tvarino za izdajanje brošur, ki naj se z njimi čimprej prične.

Organizacija Narodno-socialne stranke.

Pripravljalnemu odboru Narodno-socialne stranke se nalaga, da takoj izvede v smislu organizacijskega štata in na podlagi v resolucijah označenih načel, organizacijo stranke.

Najkasneje tekom dveh mesecev mora pripravljalni odbor sklicati strankin zbor zaupnikov.

Poštarji in vlada.

Bivše avstrijsko ministrstvo za trgovino, kateremu je bila celokupna poštna uprava podrejena, je imenovalo z naredbo od 19. maja 1900 poštarje pri uradih I. in II. razreda stalnim uradnikom poštne uprave. Ker je bila poštna uprava državna oblast, bi človek mislil, da so poštarji državni uradniki, kar pa v resnici niso temveč le uradniki poštne uprave. Podržavljenju so se upirali takrat že obstoječi poštno-prometni drž. uradniki, katero, ne baš lepo nasprotstvo ša danes obstoji.

Za vstop v poštno prometno drž. službo je bila predpisana srednja šola z maturo, za službo poštnega oficijanta — iz katerih se rekrutirajo poštarji — pa nižja srednja šola. Oba dva uradnika pa opravljata eno in isto službo, ozir. poštar še težje in odgovornejšo, nego asistent, oficijal ali kontrolor, kajti poštar ni samo prometni uradnik, temveč tudi administrativni, računski in revizijski funkcionar.

Mimogrede omenimo, da je za sprejem v davčno službo ravnatoko predpisana nižja srednja šola, kakor za poštne oficijante, in vendar je davčni praktikant, asistent itd. pragmatični uradnik, a oficijant in poštar le uradnika poštne uprave.

Ravnokar je bilo imenovanih lepo število davčnih upraviteljev v VIII. čin. razred s 24 službenimi leti, pri tem ko ni niti eden višjih poštarjev s 35 do 40 službenimi leti deležen te plače.

Da bi se, pri prvi vrstitvi v štat, poštarjem storjene krivice zravnale, je bivše trgovinsko ministrstvo na Dunaju sklenilo, vse poštarje s 1. januarjem 1919 imenovati pragmatičnim uradnikom, kar se je v Nemški Avstriji tudi s koncem istega meseca izvršilo.

Ko se je Slovenija od Avstrije ločila, je vsak izmed nas z navdušenjem pozdravil zjedinenje troimenega naroda in šel s povečanim veseljem na delo, ker je bil popolnoma prepričan, da se mu bude v svobodni demokratični domovini bolje godilo, nego pod tujevo strahovlado. Da glede poslovanja ne pretiravam, je najboljši dokaz službovanje na Stajerskem in Koroškem, kjer opravlja vso poštno, brzojavno in telefonsko službo v veliki večini le ne-pragmatično uradništvo.

Društvo poštarjev je prosilo za pragmatiziranje svojih članov svoječasno poverjeništvu za promet, poštno ravnateljstvo in opetovano tudi ministrstvo za pošto in brzojav v Beogradu, toda naše prošnje niso še našle pravega prostora.

Naši bratje Srbijanci pravijo, da ne marajo Slovencev, ker so le-ti zanesli tja avstrijski sistem, mi pa pravimo, da je sedanje postopanje nekaterih gospodov še slabše od avstrijskega sistema, kajti tam so dobili poštarji svojo pravico, katere pa nam tista vlada, v katero smo stavili vse naše zaupanje, ne da in nas vsled tega prikrajšuje na itak že skromnih dohodkih.

Gospodje, ne vzemite nam zaupanja v mater domovino in nje voditeljev, ker bi to škodovalo organizmu pošte, v katerih rokah niso le vsi posli vojaških in civilnih oblasti, temveč vsa trgovina, obrt in privatni promet. Ne izgovarjajte

se na slabo finančno stanje, kajti če ste lahko podržavili deželne uradnike, bi tudi pri le nekoliko dobri volji našli tistih par borih kronic za poštarje, kateri opravljajo že celo vrsto let državne posle.

Nismo še obupali, in posebno ne, ker nam je obljubil modri in vseskoz pravični gospod minister za pripravo ustavotvorne skupščine in zjednačenje zakonov svojo pomoč in naše zahteve načeloma odobril.

Vas ostale vladne in narodne zastopnike pa nujno prosimo, da se naše ministrstvu in vladi predložene prošnje čimprej izvrše ter poštarji še pred splošno regulacijo plač vseh državnih nastavljenecv urvste v skupino C dose-danje službene pragmatike, pri čemur še pripomnimo, da niso v tej skupini samo maturanti, temveč tudi lepo število certifikatistov in bivših ekspediterjev.

Koučno opozarjamo merodajne faktorje že sedaj, da v prihodnje pogoj mature za sprejem v poštno službo prav lahko odpade, ker je več kakor dokazano, da tudi brez mature — posebno take, kakor so se zadnja leta polagale — pri pošti gre.

Politične vesti.

Nova vlada. Po zadnjih vesteh bi bila sestavljena nova vlada iz demokratov in socialnih demokratov, kateri slednji bi dobili dva ministra, in sicer za socialno skrbstvo in nar. gospodarstvo. Jugoslovanski klub se je ob priliki ministrske krize zelo kompromitiral s srbskimi radikali, s katerimi je izključeno vsako pošteno delo za dobrobit celokupne države. Na vsak način pride na površje nova doba političnega življenja, ki bo spre-menila marsikaj tudi pri nas.

Stranke v narodnem predstavništvu. Narodno predstavništvo šteje 228 „prslancev“ brez narodne volje. Razdeljeni so v 16 skupin z 12 konstituiranimi in 4 nekonstituiranimi skupinami. Konstituirani klubi so sledeči: Radikalci (Pas'c Protić) s 73 člani. Demokrati (Pribičević-Kramer) s 74 člani. Narodni starčevičanci s 27 člani. Samostanci (Ljuba Davidović-Drasković) s 25 člani. Jugoslovanski klub (Korošec) z 19 člani. Socijalisti z 11 člani. Neodvisni demokrati (dr. Medaković-Peješ) s 7 člani. Nacionalni liberalci (Veljković) z 8 člani. Neodvisni radikali (dr. Draža Pavlović-Marko Trisković) s 6 člani. Nacionalci (Ribarac) s 6 člani. Naprednjaki (brata Marinković) s 6 člani in Bunjevaško - Šokaško - Slovaški klub (dr. Blaško Rajić) s 5 člani. Ne konstituirane skupine: Črnogorci 9, skupina brez imena (Trumbić, Tresić-Pavičić, Banjanin) s 7 člani, republikanci (Jaša Prodanović) s 4 člani in Dragiša Lapčević. V klubih je 267 članov, izven klubov pa 21 članov.

Osvobojenje Prekmurja. Naše čete so zasedle Prekmurje do meje, katero nam je določila mirovna konferenca. Prekmurci so sprejeli našo vojsko z veseljem. Ljudstvo je silno trpelo pod boljševiškim režimom. Primanjkuje mu vsega. V Prekmurju je postavljena naša vlada.

Na Koroškem agitirajo Nemci z vso silo, da bi izpadlo ljudsko glasovanje v korist Nemške Avstrije. Najbrž pa se bodo Nemci v Celovcu še pravočasno premislili in glasovali za pripadnost k Jugoslaviji, ki edina more rešiti Celovec pred gospodarsko smrtjo.

Protislovski izgredi so bili tudi v Gorici kot priprava za praznovanje triletnice, odkar so vzeli Italijani prvič Gorico. Slovanskim trgovcem, gostilničarjem, zdravnikom itd. so razbili vse slovenske napise.

Sarajevski boljševiki, ki so bili aretirani 1. maja, so izročeni vojnemu sodišču v Dubrovniku.

Tri nevarne boljševike so aretirali 13. t. m. na obmejni postaji v Špilju. Njihov vodja je neki Brodnik, pristojen v Celje. Aretirani so priznali, da so boljševiki.

Na Madžarskem se je vsilil s pomočjo entente bivši habsburgovski nadvojvoda Jožef za diktatorja. Zmerna socialistična vlada, ki je sledila ko-

munistični, se je rano pogajala z zastopniki meščanskih in drugih strank za koalicijsko vlado, ko so prišli žandarji in obkolili poslopje, aretirali ministre in jih zaprli. Ta nasilen prevrat se je izvršil s sodelovanjem entente, ki je še pred razpadom bivše avstro-ogrske monarhije računala s Habsburgovci, katerim je nameravala vzeti le nenemške oziroma nemadžarske pokrajine. Tako je prišla Madžarska iz boljševiškega režima zopet pod habsburgovski jarem.

Romuni na Madžarskem postopajo skrajno samolastno. Poroča se o raznih grozodejstvih, raznih nasilnih rekvizicah itd. V Budimpešti so kratkoma ustrelili vsakega delavca, ki je šel čez cesto, kjer je bil prepovedan prehod. Entente je poslala romunski vladi ostro noto, kjer jo opozarja na vsa ta zločinstva.

Kdo dela? Glasilo kapitalistične „Samostojne kmetijske stranke“, ki bi rada vlovila v svoje vrste tudi uboge kmetijske delavce in male kmete, napada na nesramen način uradništvo in mu očita lenobo, brezdelje itd. Seveda pri SKS. so sami kapitalisti, ki nimajo srca in čuta za uboge proletarijat, ki mora delati, da si polnijo z njegovim trudom kapitalisti svoje nikdar polne mošnje. Delo tih gospodov „samih kmetov“ si bomo ogledali še od blizu!

Mirovna konferenca je v veliki zadregi, ker se ne čuti dovolj močna, da bi rešila svet, ki zaman pričakuje od Pariza rešitve v novem demokratičnem duhu. Vprašanje naših mej še dolgo ne bo rešeno, ker spletakarji Italija in čaka, kje bi mogla še kaj ugrabit.

V Italiji je splošna kovinarska stavka. Politični položaj je zelo resen.

Internacionala. Pred vojno mo-gočna internacionala je izgubila v obeh delavstva mnogo na ugledu, bila je preslaba, da bi zabranila svetovno krvoprelitje. Slaba je še sedaj in ne more izvesti niti Wilsonovega programa. Letos se je vršilo že več mednarodnosocialističnih kongresov, ki imajo vsi edini cilj, vzpostaviti in oživotvoriti moč internacionala. Meseca februarja v Bernu, aprila v Amsterdamu, maja v Parizu, junija v Sonthportu in sedaj v Luzernu. Amsterdamski in berlinski kongres sta ostala nesklepčna, brez vsakega pozitivnega uspeha.

Od začetka avgusta zboruje v Luzernu mednarodno socialistični kongres, ki ima za cilj: oživotvorenje internacionala. Tretja internacionala naj zopet zedini v harmonijo vsa kričeča nasprotja med ententnimi socialisti in onimi ostalih dežela. Na programu tega kongresa so vprašanja: a) internacionala in mir, b) gospodarski položaj Evrope, socializacija, obnovitev vseh po vojni opustošenih pokrajin, c) načelno stališče nasproti boljševiški vladi v Rusiji, posebno vprašanje, ali naj socialistični zapad pretrga vse vezi z Rusijo, d) notranje organizatorična vprašanja, tiskovna propaganda. Med drugimi se kongresa vdeležujejo: Henderson in Mac Donald (za Anglijo), Cachin in Renaudel (za Francijo), Hnysmans, Vandervelde (Belgija), Troelstra, Pavl Axelrod, dalje Smeral in Nemeč (Cehoslovaška), izmed Nemcev so omeniti Fritz Adler, Bernstein, Kantsky, Haase, Molkenbuhr itd.

Že tekom prvih razprav je došlo do znatnih diferenc tako med socialisti entente in drugimi. Zlasti hladno je bil sprejet govor Hendersona, zastopnika angleške delavske stranke. Hendersonov govor je bil sicer duhovit, toda taktika angleške delavske stranke dne 21. julija je tako globoko vplivala na druge, da so sprejeli vsa Hendersenova izvajanja glede Zveze narodov, glede svetovnega miru in glede intervencije v Rusiji — zelo hladno. Ostro je kritiziral postopanje internacionala pred in med vojno Francoz Cachin. Hnysmans je internacionala zagovarjal. Belgijec Vandervelde je odločno zahteval, da se mora pred vsem, predno se oživotvori nova, trdna internacionala, ugotoviti krivda vojne. Nasproti nemškimi

sodrugom vzklikne Vandervelde: „Pravite: Nemčija je v solzah, trpi, prenaša težke posledice za napake strega režima. Odgovarjam: Vi, socialisti, ali niste pomagali, te napake izvrševati? Ali jih niste nadaljevali? Imate li pogum jih priznati?“ Čehoslovak Nemec je ostro nastopil proti gospodarski politiki Amerike, ki kupuje na Dunaju in v Pragi vse akcije, da tako onemogoči socializacijo. Pozivlje na boj proti amerikanizmu ter konstatira, da se je internacionala obrnila preveč na desno in ne v smeri boljše viza. On je raje „boljševik“ kot pa „kolčakist“.

Ententa o vzpostavitvi habsburgovske monarhije. — „Berliner Zeitung am Mittag“ poroča o poganjanjih med entento in bivšim cesarjem Karlom med drugim sledeče: Ententa je mnenja, da bi vpostavitve habsburške monarhije preprečila združitev Nemške Avstrije z Nemčijo. Habsburška Nemška Avstrija ne bi nikdar stremila za Veliko Nemčijo, ampak naspr. za ujedinjenje z južnimi katoliškimi deželami na ozemlju bivše avstro-ogrške monarhije.

Kaj so delali Madžari na Slov. „Narodni Politika“ poroča, da so med svojim vpadom na Slovaško vodili s seboj pse, ki so jih ščevali na otroke. Število žrtev znaša v praškem Pasturjevem zavodu 200 otrok.

Položaj na Madžarskem. — Grof Mihaajl Karoly je izjavil posebnemu dopisniku „Times“ v Pragi, da se bo položaj še poslabšal, ako ne bodo alijanci takoj rešili vzhodnoevropskega problema. Samo eno sredstvo je za Madžarsko in za vse druge dežele na vzhodu Evrope, namreč socialistična demokracija.

Nemška Avstrija, ententa in in dogodki na Madžarskem. Nemško-avstrijski državni kancler dr. Renner je izjavil sledeče: Mirovne pogodbe ne moremo zavreči, ker ne moremo začeti nobene nove vojne proti ententi. Nemara bo narodna skupščina pogodbo sprejela, izpolniti pa jo ne moremo na noben način. Dogodki na Madžarskem so na položaj v Nemški Avstriji vplivali kar najpogubnejše. Ko smo sedaj premagali nevarnost boljše viza, se pojavljajo nove nevarnosti. Vsekakor pa je sedaj nemogoče, da bi pristaši Habsburgovcev dosegli kaj v škodo nemško-avstrijske republike.

Boljševiki na Madžarskem so napravili državi 6 milijard kron škode. Za časa njihove vlade je bilo v Budimpešti usmrčenih okoli 900 ljudi.

Na Poljskem je razširjena črnovojniška dolžnost do 17 letnih.

Tedenske vesti.

— **Da postrežemo tovarišem** in svojim čitateljem kolikor mogoče hitro z referati na prvem zboru zaupnikov naše stranke, smo morali topot precej omejitve politične in tedenske vesti. Tovariši agitirajte za našo tiskovno zadrugo, da se naš list čimprej razširi v dnevnik!

— **Delavci v tovarni za vžigalice v Osijeku** zahtevajo 30% povišanje dnevne plače.

— **Brivski pomočniki v Sloveniji** so v mezdnem gibanju.

— **Delavska društva na Finskem** so izdala prepoved točenja opojnih pijač v društvenih prostorih. Isto tako ne točijo alkohola restavracije v poslopju deželne zbornice, v narodnem gledališču in velikem dijaškem domu.

— **Na medicinski oddelek deželne bolnišnice v Ljubljani** je bilo od leta 1913 do 1918 sprejetih 169 alkoholikov, ki so trpeli na raznih boleznih organov, povzročenih vsled nezmernosti pri uživanju alkoholnih pijač. Od teh bolnikov je odšlo 20% ozdravljenih, 8% je bilo oddanih na Studenec v umobolnico, 5% jih je umrlo, ostali so bili zboljšani odpušeni.

— **Strokovni odsek progovnih nadziralcev Z.J.Z.** V nedeljo 17. avgusta 1919, se bo vršil v Ljubljani, v vrtnem salonu gostilne „Pri novem svetu“ ob 13. uri shod progovnih in drugih nadziralcev državne in južne železnice. Ker je došel osnutek nove službene pragmatike, in se bode na shodu pogeativno razpravljalo v tej zadevi, je neobhodno potrebno, da se tovariši polnoštevilno odzovejo temu vabilu.

— **Državna posredovalnica za delo.** (Podružnica za Ljubljano in okolico.) V preteklem tednu od 3. avgusta do 9. avgusta je iskalo delo 183 moških in 83 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 112.

Pri vseh podružnicah „Državne posredovalnice za delo“ je od 1. januarja 1919. do 9. avgusta 1919. iskalo delo 12.067 delavnih moči, delodajalci so pa iskali 10.498 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 3720.

Delo iščejo: pisarniske moči (380), trgovski sotrudniki in sotrudnice (248), dninarji in dninarice (101), služkinje in kuharice, peki, mlinarji, mesarji, poljski delavci in delavke, natakariji in natakarike, šivilje, krojači, čevljarji, sluge, vratarji, hišniki, oskrbniki, ekonomi, ključavničarji, strojniki, mehaniki, kurjači, elektrotehniki, kleparji, steklarji, skladiščniki itd.

V delo se sprejmejo: služkinje in kuharice (107), težaki, hlapci (103), dninarji, zidarji, poljski delavci, žagarji, stavbeni in strojni ključavničarji, mizarji, tesarji, gozdni delavci sodarji, vrtnarji, gospodinjne, kolarji, pletarji, kovači, kleparji, kolarji, vzgojiteljice, prodajalke in vajenci.

— **Podružnicam madžarskih zavarovalnih zavodov** je prepovedano vsako nadaljno sklepanje novih poslov. Tekoče posle in blagajno morejo upravljati še nadalje. Ta prepoved se ne tiče avstrijskih zavarovalnih družb.

— **Železniška zveza Gdanskogadran.** Zavezniška gospodarska komisija je v načelu sprejela načrt za gradbo železniške zveze Gdanskogadran. Izvršitev tega načrta, kakor tudi proge in izhod na Črno morje je naša država odgodila.

— **Ekspresne pošiljave** so zopet vpeljane v celi državi in sicer tudi v prometu z inozemstvom.

— **Nemško zrakoplovno društvo**, ki je že pred vojno začelo z zrakoplovnim prometom, bo otvorilo zračno progo Berlin - Friedrichshafen. Vožnja bo trajala 7 ur.

— **Grozodejstvo italijanskih vojakov.** Z Devinščine poročajo: Pernančičeva družina iz Devina se je pred kratkim vrnila iz begunskega taborišča na Štajerskem. Hiša v Devinu je bila popolnoma porušena, vsled česar so si Pernančičevi napravili pri Sv. Ivanu leseno barako v gostilniške svrhe. Gostilno sta oskrbovala oče Josip in sin Alojzij. Pred desetimi dnevi zjutraj je prišel k tej gostilni neki delavec in je našel Pernančiča, očeta, ležečega na pragu, vsega v krvi, mrtvega. Starec je imel sedem ran v bodalom. Delavec stopi nato še v barako in je našel tamkaj mladega Pernančiča tudi mrtvega. Ležal je z celi mlaki krvi na postelji devetkrat zaboden z bodalom. Ko je pogledal okoli sebe, je zagledal na tleh v baraki neko listnico, katero je seveda pobral in pregledal. Našel je v njej razna pisma. Vse skupaj je oddal nemudoma na pristojnem mestu in varnostna oblast je tudi v resnici takoj zasledila storilce. Bili so trije italijanski vojaki, ki so jih našli v bližnjem železniškem predoru speče. Bili so še vsi krvavi. Pri enem so našli 80 lir.

Dopisi.

Famozna naredba ministrstva o draginjskih dokladah javnih uradnikov in upokojencev. Napravljena je ta naredba tako, da moramo imeti vsi uslužbenci „glij“ želoce, delavka in uradnik — seveda le nižji — sta popolnoma enaka, vsak dobi 450 K mesečno! Seveda, gospodje od 14.000 K letne plače naprej že smejo boljše „papceti“ — ti smejo 400 K na mesec zase več porabiti, kot tak ubog oficijaleček, ki sme tudi surove kumarce za Sv. Križem gledati. Mali uradniki in delavci že smejo biti enaki, veliki koritarji — svetniki, pa že morajo biti boljše krmljeni. Stari avstrijski švindel! Še bolj neopravičena, da naravnost kruta, pa je določba, da dobijo le penzisionisti nad 60 let „celo“ draginjsko

doklado, kakih borih 200 do 300 K, drugače pa pod 60 leti, če so delazmožni?! pa ničesar! Seveda bi gospodje v Belgradu radi le stare sestradane vpokojence ob palicah in bergljah, napol ohromele in slepe! Drug doslužen človek ne sme v pokoj — ali pa stradaj, zares lepa perspektiva bodočnosti za uradnika, ki je začel svojo službo že z 20 do 25 leti starosti. Da dobi „celo“ doklado, mora služiti 40 let, ali pa poprej oglušiti, oslepiti itd.!

Šuštanj. Znani sodrug Marn je sklical dne 1. avgusta soc. dem. shod v zagrizeni nemškutarski gostilni „Breznik“. Trobil je delavcem razne neumnosti ter rekel, da kdor ni organiziran pri soc. demokratih, ne sme več delati v tovarni. Najbolj pa so se veselili sodruga nemškutarji, katerih je še dovolj, ker so videli, da jim gredo nezateri le še na roko in jih podpirajo, da bi se povzpeli do iste veljave in prišli na isti stolček, kjer so sedeli nekdanj in odkoder so poveljevali in udrihali po ubogemu slovenskemu ljudstvu. Ti dobro vedo, da so jim taki ne bodi ga treba v naši državi, le še edina opora in upanje, da se povzpno do nekdanje stopnje in razprostro svoje, sedaj pristrizene peroti nad Slovenci. Videli si te tiče po shodu, kako so bili zadovoljni, ker so slišali zopet nekaj tolažilnih besed iz ust sodruga, misleč si, nekaj voličkov pa le še imamo, ki se potegujejo za nas. Govorniku pa svetujemo, da bi povedal v drugič res kaj pametnega, ne pa takih bedastoč in neumnosti, ki škodujejo slov. delavstvu, koristijo pa nemškutarjem, ki si manejo potem roke in smejiijo njih zaslepljenosti. Ravnateljstvo južne železnice pa vprašamo, ali res nima nobenega dela za tega človeka, ker ima vedno toliko časa, da hodi okrog zabavljat čez državo in organizacije, ki delajo res v dobrobit naše ljubljene Jugoslavije ter bega ubogo slov. delavstvo. Svetujemo ji, da preskrbi temu delaboječnežu kak primeren posel. Vprašamo nadalje sodr. Marna, odkod ima on tako pravico, da zapoveduje delavcem, da morajo biti vsi organizirani pri soc. demokratih, drugače ne smejo delati. Svetujemo Vam, da nehate že enkrat z Vašim terorizmom.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Ivan Tavčar.**

Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani

V Ljubljano potujočemu občinstvu se priporoča restavracija v Prešernovi ul. 9.

Plačajte naročnino za „NARODNEGA SOCIJALISTA“, drugače se Vam list ustavi! Pridobivajte naročnike!

Pravi firnež
v priznano najboljši in ganezljivi kakovosti.

Use vrste barv, barve za obleke, suhih in oljnatih, mavce (Gipe), mastenec (Federweiss), strojno olje, pražno olje, karbolinaj, steklarski in mizarški klej, pleskarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druge v to stroko spadajoča predmete ima že vedno v zalogi turška

A. Zankl, sinovi
Ljubljana.

Čeniki se za časa vojske ne razpošiljajo.

Članski prispevki in podpore Narodno-socijalne Zveze.

I. razred. — Članarina 40 vinarjev na teden. — Podpore:

II. razred. — Članarina 80 vinarjev na teden. — Podpore:

III. razred. — Članarina 120 vinarjev na teden. — Podpore:

Članstvo	nad 1/4 leta (12 tednov)	nad 1 leto (32 tednov)	nad 3 leta (156 tednov)
V boleznih	10 ted. po 8 K	10 ted. po 10 K	10 ted. po 12 K
V brezposelnosti	5 ted. po 16 K	5 ted. po 18 K	6 ted. po 20 K
Porodnice	—	1 ted. po 10 K	—
Porodnice	—	4 ted. po 8 K	—
Pogrebščina	—	enkrat 60 K	enkrat 80 K

Članstvo	nad 1/4 leta (12 tednov)	nad 1 le.o (52 tednov)	nad 3 leta (156 tednov)
V boleznih	10 ted. po 16 K	10 ted. po 18 K	10 ted. po 20 K
V brezposelnosti	5 ted. po 18 K	5 ted. po 22 K	6 ted. po 24 K
Porodnice	—	3 ted. po 14 K	5 ted. po 16 K
Porodnice	—	6 ted. po 18 K	8 ted. po 16 K
Pogrebščina	—	4 ted. po 16 K	—
Pogrebščina	—	enkrat 100 K	enkrat 120 K

Članstvo	nad 1/4 leta (12 tednov)	nad 1 leto (52 tednov)	nad 3 leta (156 tednov)
V boleznih	12 ted. po 20 K	10 ted. po 22 K	10 ted. po 24 K
V brezposelnosti	5 ted. po 24 K	10 ted. po 26 K	10 ted. po 30 K
Porodnice	—	6 ted. po 20 K	10 ted. po 20 K
Porodnice	—	4 ted. po 20 K	—
Pogrebščina	—	enkrat 140 K	enkrat 160 K

N. S. Z. ima svoje društvene prostore v Narodnem domu v Ljubljani (I. nadstropje, desno). Uradne ure so vsaki delavnik od 4 do 8 ure zvečer in ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. ure dopoldne. Tam lahko dobi vsakdo vsa nadaljna pojasnila. Za pisma je naslov: „Narodno-socijalna Zveza“ v Ljubljani.

Dragi tovariši delavci in uslužbenci! Vabimo Vas, da pristopite k N. S. Z. Uvrstite se v vrste prebujenega in svobodnega jugoslovanskega delavstva. Zavrzite malodušnost in omahovanje! Odločnost in vera v lastno moč bodi odsej zvezda vodnica v boljšo bodočnost jugoslovanskega proletarijata!

Westinghouse Watt
Kremmezky Metax

Svetlo

Baterije zarnice vseh tipov
elektroelektr. predmeti
Gen. rep. za kraljestvo SHS
Janko Pogacar Ljubljana Metax trg 25

ING. Dr. MIROSLAV KASAL

oblastveno poverjeni stavbeni inženjer.

Specijelno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe

v Ljubljani, Hlišerjeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška postopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije. 933

Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženjerske stroke.

Tehniška mnenja — Zastopstvo strank v tehniških zadevah

K. Linhart, urar

Marija Terezija c. 7.

Velika zaloga zlatih, srebrnih in niklastih ur kakor Omega, Schaffhausen, stenske ure z nihalom po najnižji ceni. Popravila se sprejemajo vsaki čas in se solidno izvrše. 990

Najlepše darilo mladini

je povest slovenskega dečka iz pretekle svetovne vojske

„DORE“

Knjiga je lepo ilustrirana ter bo v mestu in na deželi vzbudila veliko zanimanje. Cena vezani knjigi je K 4.—. Dobiva se v knjigarnah kakor tudi v Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8.

Zbirko zanimivih povesti in novel z Gorenjskega obsega knjiga:

„Šopek samotarke“

Spisala znana povsod priljubljena ljudska pesnica in pisateljica M. Komanova Založila in izdala

Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8. Cena vezani knjigi K 5.—, broširani K 4.—.

Širite med narod sledede knjige in brošure:

1. Koroška. Spisal Carantanus. Pridejan je zemljevid v barvah Koroške. Cena 4 K.
2. Poglavlje o stari slovenski demokraciji. (Gospodstvo polje.) Spisal dr. Bogumil Vošnjak. Cena 2 K.
3. Naša Istra. Spisal Fran Erjavec. Cena 1 K.
4. Problemi malega naroda. Spisal Abditus. Cena 2 K.
5. Jugoslovanska žena za narodovo svobodo. Uredil Alre. Cena 2 K.

Slovenci, Slovenke! Zavedajmo se svojih pravic, spoznavajmo svojo domovino. Vsakdo naj se pouči o najbolj perečih naših vprašanjih. Naročite te knjige in brošure, širite jih med ljudstvom!

Dobivajo se v upravništvu „Jugoslavije“ v Ljubljani in pri njenih podružnicah v Celju, Mariboru, Ptuju in Novem mestu ter v vseh knjigarnah.

Vizitnice lične in po nizkih cenah priporoča Zvezna tiskarna v Ljubljani, Stari trg števil. 19.

BARVA in KEMIČNO — ČISTI
vsakovrstno blago obleke
in PERE in SVETLOLIKA
domače perilo ovratnice, zapesnice
(pošilja po isto na dom) in srajce

tovarna Jos. Reich
Ljubljana, Poljanski nasip št. 4.
Podružnica: Šelenburgova ulica št. 3.

BALKAN trgovska, špedicijska in
komisijska deln. družba
Podružnica v Ljubljani. — Akcijska glavnica K 1.500.000.
Špedicija vsakega blaga. — Vskladiščenje. — Zaccarinanjanja. — Reekspedicija. — Prevažanje pohišstva.
Lastnica I. ljubljanskega skladišča
KRISPER & TOMAŽIČ
Direktna zveza s progo juž. železnice. — Tel. št. 100.

PISARNA
tvrdke R. BUNC in drug
se nahaja na
Marije Terezije cesti
števil. 7
v Ljubljani.

Glavnica: 200,000.000 kron. Rezerve okrog 150,000.000 kron.

Podružnica kreditnega zavoda za trgovino in obrt v Ljubljani

Prešernova ulica 50 v lastnem poslopu.

Prodaja in nakup vrednostnih papirjev; borzna naročila; sprejem in oskrba depotov z vestno revizijo žrebalnih efektov; samoshrambe (Safe-Deposits) pod lastnim zaklepom strank; krediti in predujmi vsake vrste; inkaso in eskont-menic; nakazila in izplačila na vsa mesta tu- in inozemstva; potovalna kreditna pisma; sprejem denarnih vlog na knjižice in tekoči račun, itd.

Jadranska banka

Delniška glavnica: K 30,000.000.—, Rezerva nad K 10,000.000.—.
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Trst, Zader.
Ekspozitura: Kranj. Brzjavni naslov: Jadranska.

Sprejema: vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Rentni davek: plača iz svojega.
Kupuje in prodaja: menice, devize, vrednostne papirje itd.
Izdaja: čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.
Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema: borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.